

Samovolné renaturace

Cesta zlepšování morfologického stavu vodních toků

Ing. Tomáš Just

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

středisko Praha a Střední Čechy

prosinec 2011

Ochrana, využívání,
usměrňování a podpora
samovolných
renaturací
technicky upravených
úseků vodních toků

Hlavní renaturační procesy: **Rozpad opevnění**

Vymílání koryta

Zanášení koryt

Zarůstání bylinnou vegetací

Zarůstání dřevinami

Povodňové renaturace

Modifikace proudění a tvarů koryt působením dřevní hmoty

Samovolný rozpad migračních překážek

Revitalizace bobrem

Omezení samovolných renaturací:

- odolné technické opevnění
- nadměrné zahloubení koryta

Ke zlepšení stavu tohoto opevněného toku je zřetelně potřebná revitalizační přestavba

Zde sice opevnění nevydrželo, ale nadměrné zahloubení koryta rovněž vyvolává potřebu revitalizace

**Členitost celkem dobrá,
avšak koryto nadměrně
zahloubené,
technické opevnění není
přírodě autentické**

Jak zacházet s renaturacemi ?

Ožehavá situace správců toků:

- **zákonně stanovená povinnost pečovat o majetek – udržovat vodní dílav „kolaudačních parametrech“ ???**

Avšak

- **vodní díla působením přírodních sil degradují**
- **na udržování celého rozsahu technických úprav toků nejsou a nebudou peníze a síly**
- **nejspíš nebudou prostředky ani na udržování všech těch vodních děl, která by měla být zachována**
- **významná část technických úprav je ekologicky i vodohospodářsky neúčelná, nežádoucí**
- **zlepšený stav upravených koryt, dosažený renaturací, zasluhuje v duchu Rámcové směrnice ochranu („Nezhoršíš, jenom zlepšíš !“)**

Vodoprávně zcela korektní postup:

Rušení vodních děl

Avšak:

- **i jen čistě administrativně velmi náročné**
- **kolize se zájmy vlastníků** (*byť obecnost nároku na bezplatné poskytování služby, poškozující veřejné zájmy, nutno pokládat za problematickou*)
- ➔ **Tento postup může přinést významná zlepšení v celé síti vodních toků spíš ve vzdáleném časovém horizontu**

Ochrana renaturací před ničením:

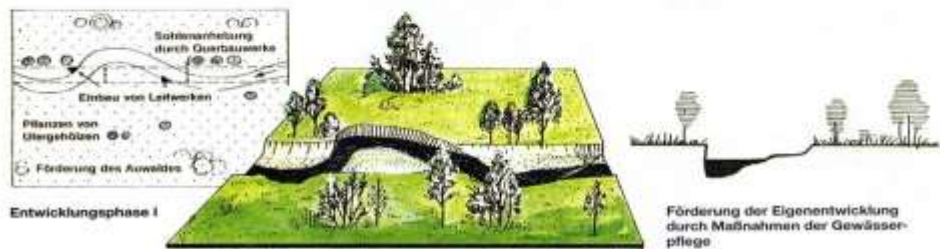
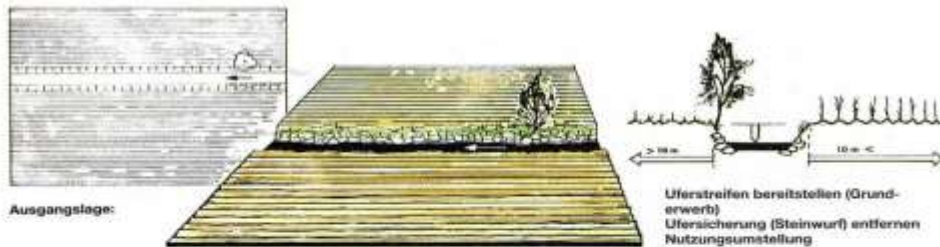
Neprovádět zbytečné opravy a údržbu upravených v.t.

Přísné kritérium účelnosti a nezbytnosti při údržbě a opravách vodních toků

Osvětová podpora renaturací

Renaturace ve VH plánování:

Kategorii

**upravený vodní tok určený
k samovolné renaturaci**

(s případnou podporou
doplňkovými opatřeními)

je třeba **prosadit do
zpracování plánů pro příští
plánovací období**

Nutno prosadit fundamentální zásadu:

**V úsecích vodních toků, v nichž je v POP navrhována
revitalizace nebo renaturace,
minimalizovat údržbu a opravy technických úprav**

Bude potřeba zpracovat metodiku hodnocení úseků vodních toků (revitalizace x renaturace):

Znaky úseku vhodného k (investiční) revitalizaci:

- odolné technické opevnění
- nadměrné zahloubení koryta
- koryto nejeví tendenci k zanášení
- rizikové podloží – nebezpeční dalšího zahlubování
- omezující pozemkové podmínky
- zájmy protipovodňové ochrany nebo ochrany přírody → potřeba rychlého řešení
- potenciál morfologické obnovy, který by nebyl omezenou renaturací využit

Znaky úseku toku, vhodného k renaturaci:

- opevnění se rozpadá do přírodě blízkého stavu (nebo lze snadno odstranit)
- trasa napřímená a břehy částečně opevněné, dno je však přírodě blízké
- ke zpřírodnění napomohl růst dřevin, které by bylo škoda ničit
- koryto jeví sklon k zanášení
- tendence k vývoji koryta do stran

**Podpora a usměrňování renaturací
drobnějšími vodohospodářskými opatřeními:**
například střídavé kamenné záhozy → změlčení,
rozvlnění, obnova šterkových pasáží dna koryta

Dřevní hmota – usměrňovače proudění, stanoviště a úkryty živočichů

Wertach v Augsburgu